

Cyávaság

Varga Zoltán

A vonat elment. Végérvényesen és visszahozhatatlanul. Vannak vonatok, amelyekre csak egyszer lehet felszállni, és ha az ember nem száll fel, örökre lemarad róluk, helyrehozhatatlan hibát követ el. Az ilyen vonatok soha nem térnek vissza, és sohasem állnak meg még egyszer ugyanazon az állomáson. Elrobognak, elhal a fűtytyük, és zakatolásuk belevész a szomorú, füledt csendbe. Csak az emléük marad meg, sajtó, belülről maró, gyötörő sebként, saját oktalanságunkat, ügyetlenségünket és gyávaságunkat vádolva. Az elmulasztott lehetőségek mindig fájnak, különösen, ha mi vagyunk hibásak, ha csakis magunkat okolhatjuk. Másokat okolni mindig megkönnyebbülést jelent, mert megmarad, ha más nem, az az illúzió, hogy nem mi vagyunk a hibásak, hogy mi semmiről sem tehetünk. Ha más a hibás, legalább gyűlölhethjük, titokban bosszút forralhatunk, eltervezhetjük, hogyan vonjuk majd felelősségre, hogyan veszünk magunknak elégtételt, számonkérő, kemény szavakkal, gúnyosan, diadalmasan. Ilyenkor a mi féltve őrzött és szeretve tisztelt önünk sértetlen maradhat, és megőrizheti mindazt, amit önbizalomnak neveznek. Ha azon-

ban mi vagyunk a hibásak, annyira, hogy ezt kénytelenek vagyunk beismerni önmagunknak, akkor kicsinek, szájalmasnak, nyomorultnak érezzük magunkat, és semmi sem segít. Tudjuk, hogy a vonat a mi hibánkból ment el. Az a vonat, amely többé sohasem tér vissza. A te vonatod elment, te ott ülsz benne továbbra is, a kerekek forrásának monoton ritmusa betölti a füledet, behatol agysejtjeidbe, végigáramlik idegrendszereden, és átítatja a véred. Te egyedül maradtál a fülkében, egyedül maradtál akkor is, ha különben zsúfolt a фуlke, nem hallasz emberi szót akkor sem, ha körülötted kepelnek útítársaid. Egyedül vagy egy furcsa és megfejthetetlen talánnyal, amelyet tőlem viszel magaddal, és a gondolataiddal, amelyek itt maradtak ezen az állomáson. (A gondolatok egyszerre több helyen is lehetnek.) Azon az állomáson, amelyen én lemaradtam...

Ülök a restiben, és vakon bámulok ki a fekete éjszakába. A nyitott ablakon keresztül néhány unottan, kötelességszerűen pislákoló csillag látszik. A levegő még most is füledt, az est sem hozta el a frissítő, hűvös levegőt. De valahol messze villámlik. Ilyenkor a

sötétben nagyon messze ellátszik a vilámok fénye, de a dörgés hangja nem jut el ideig, azt megfojtja az éjszaka. Az ürességnek és a tompaságnak abban az önmagába roskadt állapotában vagyok, amikor a körülöttem lévő világ idegennek, távolinak, szinte illuzórikusnak hat. Látom ugyan a repedezett festésű, a kockás, borfoltos abroszokkal letakart, viharvert asztalokat, a légy-pettyes villanyégőt, a néhány bóbiskoló vagy unottan társalgó, vonatra várakozó utast, a kelletlenül ide-oda ténfergő pincér lehetetlenül sárga bajuszát, hallom egy veszteglő mozdony pöfögését, a közelben lévő kutyák tehetetlen csúfolódását a közömbös holddal, de mindez most valahogy kivetítettnek, anyagszerűtlennek rémlik, mintha elvesztette volna a maga térbeli kiterjedését, úgyhogy nem érzem a dolgok létezését. Csak azt tudom, hogy a vonat elment, az a vonat, amely többé sohasem tér vissza. Az a vonat, amelyen nekem is ott kellene lennem, ha nem futamodom meg gyáván, mint valami szánalmasan iszkoló csatakos eb. Igen, gyáva voltam. Gyáva, mert nem mertem nyíltan, férfiasan elmondani mindent. Gyáva, mert féltem tőled és féltem önmagamtól. Gyáva, mert nem mertem őszinte lenni...

Ha az ember nagyon sokáig vár valamire, akkor, ha az bekövetkezik, rendszerint társul szegődik hozzá a családás, még ha lényegében úgy is történnek a dolgok, ahogy az ember várja. Az alatt az öt év alatt, amíg vártam ezt a napot, sokszor, nagyon sokszor elképzeltem, amint a vonat egyre ismerősebb tájakon fut, amelyek — úgy gondoltam — szeretettel köszönteni látszanak majd, valami meleg, megbocsátó mosollyal, megtért bűnösként fogadnak, én teli tüdővel szívom a szabad levegőt, s agyamban az új élet kezdetének még bizonytalan, de éppen ezért izgató tervei zsirognak. De most, ahogy kinéztem az ablakon, és láttam a vonat füstjét, amint barnán és lomhán telepszik rá az egyhangú tájra, mintha lusta volna felfelé szállni, abban a nehéz és agytompító melegben, amely körülvelt bennünket, ez a különben törvényszerű családásérzés hatalmasodott el rajtam. Az emberek is közömbösekké, mogorvákna rémlettek, sőt az volt az érzésem, mintha ellenségesen, megvetően néznének rám, mintha sejtjenék, honnan jövök. Kívülállóan éreztem magam, idegennek, kirekesztettnek, aki tulajdonképpen nem is tudja, miért szállt fel erre a vonatra. Különösnek találnád

ezt? Azt hiszem, nem. Hiszen nincs semmi csodálnivaló abban, hogy valaki, aki számára az otthon, a család már csak életének egy megszűnt, letört darabját jelenti, számkivetettnek, magárahagyottnak érzi magát, szorongás fogja el, és sok mindent céltalannak, értelmetlennek érez. Azt hiszem, nincsen semmi különös abban, hogy ha az ember „onnan” jön, akkor fél lábbal még „ott” van, bizonytalanul érzi magát, mint a hosszú betegség után lábadozó, akinek meg kell kapaszkodnia a bútorokban, amikor az első, tétova lépéseket teszi. Egyszerre furcsának tettett nekem az önállóság, amely most szinte magárahagyatottsággá torzult. „Ott” állandóan felügyelet alatt voltam, állandóan gondoskodtak rólam. „Ott” nem volt probléma, mihez kezdek, mit tegyek. Szabadon ábrándozhattam szabadságomról, és ez az ábrándozás valami különös módon szórakoztatott, szinte részemmé vált, s most, amikor mindez megvalósult, még valami furcsa és teljesen értelmetlen hiányérzet is keletkezett bennem. A kép, amelyet képzeletem éveken keresztül formált, színezett, alakíthatott erről a napról, sokkal káprázatosabb volt, mint az, ami valójában bekövetkezett. Eddig különben is keveset gondoltam arra, hogy mi lesz ezután. Csak most döbentem rá, hogy az én utam tulajdonképpen céltalan, és hogy nem is tudom, miért térek vissza abba a városba, ahonnan öt évvel ezelőtt elkerültem. Oda már semmi sem köt, nincs miért oda visszatérnem, és főleg nincs kiért. Természetesen nálam is bekövetkezett az, ami ilyenkor rendszerint lenni szokott: feleségem elvált tőlem. Gyerekeim nemigen fognak már emlékezni az apjukra. Néha meglátogatnak majd, és idegenül néznek rám, bizalmatlanul pislognak, zavartan egyik lábukról a másikra állnak. Valójában akármelyik állomáson leszállhatnak. Bárhol kaphatnék valami állást. Nekem mindegy lenne. Egészen, de egészen mindegy...

A családottságnak és a rezignációnak ebbe a keverékébe léptél be te. „Ott” elég időm volt arra, hogy sok minden elgondolkodjam, ami a múltban történt velem, s így persze a te képed is sokszor felbukkant, felelevenítve a régi emlékeket. Ez különösen azután történt meg sokszor, amikor megtudtam, hogy Klári elvált tőlem. Akkor egyre plasztikusabbak és tapinthatóbbak lettek a rólad alkotott képek, és egyre többször kaptam magam rajta

azon, hogy párhuzamot vonok közted és Klári között, s hogy ebben az összehasonlításban mindig te kerekedsz felül, te maradsz a győztes. Lassan rájöttem, hogy temellett sohasem kerültem volna ilyen helyzetbe, és hogy Klári, ha nem is mindennek, de sok mindennek az oka. Klári a maga igényeivel, nagyravágásával. Klári... Ne gondold, hogy gyűlölöm Klárit. Túl-ságosan jelentéktelen ahhoz, hogy érdemes legyen gyűlölni. Inkább csak valami szánakozó megvetéssel gondolok rá. Klári olyan lény, akinek a képelete nem terjed túl egy perzsabundán, akinek a vágyai netovábbja egy autó, és aki, ha nyaralni megy, szennvedélyes érdeklődéssel figyeli útitársnői ruháját, gyönyörködik a kirakatokban. Ma már szinte nevetségesnek találom, hogy valaha értékeket véltem felfedezni benne. Az egyedüli érzés, ami bennem iránta megmaradt, a lenézés... Te más voltál. Bár akkor régen nagyon fiatal voltam, fél lábbal még a kamaszkorban, de a képek, amelyeket megőriztem rólad és amelyek azután döbbenetes, szinte három dimenziós valóságossággal elevenedtek fel bennem, tökéletesen alkalmasak voltak arra, hogy felülvizsgáljam és újraértékeljem őket. Te kiálltad ezt a próbát. Elég, ha arra gondolok, mennyire másról beszélgettem én veled, mint később Klárral. Vagy a mosolyod. Mennyire más, mennyire mélyebb, mint Klárié... Szóval sokat gondoltam rád, de álmomban sem jutott volna eszembe arra gondolni, hogy útban hazafelé veled találkozom. Ha az ember nem hisz sorsban, végzetben, gondviselésben vagy más hasonlóban, akkor nagyon nehéz megmagyarázni ezt a találkozást. Marad a véletlen, ami különben mindig nagyon alkalmas arra, hogy megmagyarázzunk vele olyan dolgokat, amelyeket nem vagyunk képesek megérteni. De hogyan lehetne meghatározni a véletlent? Talán így: Két vagy több egymástól független okból eredő okozat nem szükségszerű találkozása? Ugye, szörnyen tudományosan hangzik?...

Amikor megjelentél a fülke előtt, szemem azonnal felismert, csupán az agyamnak volt szüksége néhány másodpercre, hogy felfogja ezt a hihetetlenül valószínűtlen eseményt. Bár az évek fölötted sem múlhattak el nyomtalanul, mégsem változtál sokat. Lényegében „te” voltál, csak kissé módosult alakban. Egykori lányos külsőd helyébe az lépett, amit rendszerint asz-

zonyi szépségnek szokás nevezni. A hajad, a szemed, a szád, minden olyan volt, mint azelőtt, csak az alakod lett egy egészen kicsit teltebb. Világoszöld nyári ruhát viseltél, kezdedben egy kisebb bőrrönd volt. Nem jöttél be mindjárt a fülkébe, néhány percig tanács-talanul az ajtóban álltál. Arcodon bosszúság tükröződött. Fülkénk szá-nalmas látványt nyújtott. Rajtam kívül mindenki valami konok és elkese-redett nekibuzdulással aludt. Egy alvó emberekkel telt vonatfülke nem valami épületes látvány. A mellrekókát vagy hátrahanyatlott fejek, a lezárult, duzzadt szemhéjak, a félig nyitott szá-jak, a homlokokon gyöngyöző verejték és nem utolsósorban a testek kigőzöl-gésétől terhes, sűrű, szinte ragadós levegő, amely a fülkét a nyitott ablak ellenére is betöltötte, szemmel látható ingerültséggel, sőt undorral töltött el. Csak mellettem volt hely (szándékosan húzódtam félre a többiekől), és így tudtam, hogy mellém fogsz ülni. Nehéz meghatározni, mit éreztem én abban a pillanatban, amikor felismertelek, és számba venni, hány gondolat villant át az agyamon, az alatt a néhány perc alatt, amíg te az ajtóban álltál. Vannak az életben események, amelyek annyira sajátosságok, előre nem láthatók, hogy a velük kapcsolatos érzések nagyon nehezen írhatók körül, és annyira nem tipikusak, hogy nem lehet őket egyszerűen valamely közhasználatú szóval megnevezni. Nem tudom, milyen nevet adhatnék annak az egymással ellenté-tes érzésekből kialakult kémiai vegyü-letnek, amely akkor a hatalmába kerít-tett. Az első ösztönös reakció talán az öröm volt, de ezt hamarosan elnyom-ták a kétely, a szorongás, a szégyen egymásra torlódo hullámai. Egy bizo-nyos elhatározás azonban ennek elle-nére hamar kialakult bennem: *sohasem szabad megtudnod, honnan jövök*. Ak-kor még nem tudtam, de most — né-hány órával később — már határozot-tan tudom, hogy ezt az elhatározást a gyávaságom diktálta.

Ha te nem vársz egy kicsit az ajtó-ban, nem állsz ott kellemetlenül haboz-va, hanem mindjárt bejössz, akkor valószínűleg sohasem követem el ezt az ostobaságot. De így, hogy maradt egy kis időm a gondolkodásra, és kiutat kereshettem egy helyzetből, amellyel nem mertem szembenézni, lehetőségem nyílt arra, hogy súlyos hibát kövessék el. Amikor megindultál felém, már tudtam, mit fogok tenni:

— Kérem, szabad ez a hely? — kérdezted.

— Szabad — válaszoltam.

Az örömteli felismerés fénye csak most árasztotta el arcodat. Úgy látszik, a hangormól ismertél fel, vagy csak most néztél meg jobban.

— Károly! — kiáltottad. — Hogy kerülsz te ide?

Meglepetést színleltem. Zavart mosollyal feleltem.

— Azt hiszem, asszonyom, ön össze téveszt valakivel.

— Hát maga nem Balog Károly? — kérdezted meghökkenően. Kínos zavar és csalódás ült ki az arcodra, de ugyanakkor még mintha remélted is volna egy kicsit, hogy tréfálok csupán.

— Sajnálom, de engem Kovács Sándornak hívnak — mondtam, a tőlem telhető legnagyobb határozottsággal.

— Akkor... bocsánat... — dadogtad. Nagyon kínos és kellemetlen helyzetben voltál. Én még morogtam valami olyasmit, hogy „nem tesz semmit”, s aztán újra az ablak felé fordultam. Te leültél.

Ott ültél tehát mellettem, közvetlen közelben, úgy, mint akkor régen, valamelyik padon a parkban, vagy otthon nálunk az asztalnál, amikor együtt tanultunk — én matematikából segítettem neked, te pedig a nyelveket tudtad jobban —, vagy akár ugyanígy a vonatban egy iskolai kirándulás alkalmával. Az az iskolai kirándulás! Egy ideig hajóval is utaztunk akkor. Szípkázó csillagos éjszaka volt. Egymás mellett álltunk a hajó fedélzetén, és a korlátnak támaszkodtunk, alattunk a hajó gyomrában doromboltak a gépek. Te halkan egy dalt dúdoltál, és nekem akkor úgy tetszett, hogy nagyon szép az élet. Akkor ezt meg is mondtam neked. Ma már másképpen mondanám, például így: Az élet néha szép is tud lenni... Tolongva, egymást taszigálva, egymáson átgázolva és átbukva törtek fel bennem a régi emlékek, egy forró és hideglelés kamaszosan ügyetlen, bután boldog, de valahogyan mégis sajátosan mély ifjúkori szerelem emlékei. Villanásszerű képek voltak, az időrend és a logika minden törvénye nélkül következtek egymás után. Igyekeztem az ablak felé fordulni és úgy tenni, mintha kinéznék, de időnként lopva egy-egy pillantást vettem rád. Mereven ültél mellettem. Az előbbi kínos kifejezés úgy maradt, az arcodra fagyva. Ajkakat keskenyre szorítottad, és valami zordon megközelíthetlenséggel vettad magad körül. Nyilván nem értetted,

hogyan történhetett veled ilyesmi. Néha titkon néhány pillanatra te is rám néztél, mint aki nem akarja elhinni, hogy tévedett. Később idegesen kezdted topogni a lábaddal, ide-oda pillantgattál a fülkében, mintha segítséget várnál valakitől, de útítársaink továbbra is csökönyösen aludtak. Ismerősen, mégis idegenül ültél mellettem. Azóta nagyon sok idő telt el, én úgyszólván semmit sem hallottam felőled, és tudtam, hogy aki most itt ül, már nem lehet azonos azzal, aki akkor voltál. Titokzatosság vett körül. Pedig mennyi mindent szerettem volna megtudni rólad, mennyit szerettem volna kérdezni tőled! Most már nagyon szerettem volna beszélni veled, de az előbbi hazugsággal emeltem közénk. Amikor kényelmetlenül kezdted feszengeni és jobbra-balra tekintgetni, félni kezdtem. Féltem, hogy fel fogsz kelni, kímész és egy másik fülkében próbálsz magadnak helyet találni. Az a gondolat, hogy eltávozol anélkül, hogy bármit is megtudhatnék rólad, kezdett elviselhetetlenné válni. Elhatároztam, hogy megkísérlem felvenni a beszélgetés fonalát, de úgy, hogy továbbra is az ismeretlen útítárs szerepét játsszam. Felé fordultam:

— Igazán sajnálom, hogy akaratlanul is ilyen kínos helyzetbe hoztam — mondtam. — Tapasztalatból tudom, hogy milyen kellemetlen is ilyesmi.

A kísérlet jobban sikerült, mint gondoltam. Az, hogy végre megtörttem a csendet, észrevehető megkönnyebbülésként hatott rád. Kicsit még mindig zavartan, de megenyhült mosollyal válaszoltál.

— Egy kicsit valóban kellemetlen volt, de nem maga a hibás. Különös, de még sohasem történt velem ilyesmi.

— Úgy látszik, valóban nagyon hasonlítok az ismerősére.

— Nagyon, szinte még most sem tudom elhinni, hogy nem vele beszélek. Hogyan lehetséges az, hogy két ember ennyire hasonlítson egymásra?

— Néha előfordul, hogy vadidegen emberek között bámulatos hasonlóság áll fenn. Ez sokszor kellemetlen bizonyalmakat okoz, de néha lehet hasznos is. Megesik, hogy szükség van al-teregőkre. Talán olvasott már arról, hogy a háború alatt az ellenség meg-tévesztése céljából Montgomery tábornagyot egy angol színész helyettesítette...

Különös, hogy egyszerre mennyire nyugodt lettem, és mennyire beleéltem magam a szerepembe. Magam csodál-

koztam legjobban ezen a könnyed csevegő hangnemen, amelyet megütöttem. Semmit sem árultam el abból, ami bennem lejátszódott. Ha előzőleg hosszabban készülődöm erre a szerepre, bizonyára nem megy ilyen jól, talán lámpalázzal küszködöm, de ez a rögtönzés valahogy sikerült. Te lassan egészen felmelegedtél, és kissé talán még szórakoztatónak, sőt mulatságosnak is találtad ezt a különös találkozást. Mindenestre örültél, hogy vége lett az előbbi feszült hallgatásnak. A hasonlóság pedig, ami köztem és a te „egykori ismerősöd” között volt, bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy ne találj ellen-szenvesnek.

— Sajnálja, hogy nem a régi ismerősével találkozott? — kérdeztem később.

— Sajnálom — mondtad nyíltan. — Szerettem volna egyszer találkozni veled.

— Nagyon régen nem látta?

— Régen, lehet vagy tíz... nem... tizenegy éve.

— Nagyon kedves ismerőse volt?

— Egy időben igen.

— Szóval... szerette?

— Így is lehetne mondani. Nagyon fiatal voltam még, illetve mind a ketten nagyon fiatalok voltunk. Amolyan diákszerelem volt, de talán mégsem egészen mindennapi. Legalábbis nekem most úgy tűnik fel. Volt köztünk valami pajtásiaság, amit azóta sem találtam meg...

— Miért maradt csak diákszerelem? Miért maradt abba a dolog? Ki kit hagyott el?

— Egyelőre túl fiatalok voltunk, de szép terveink voltak. Úgy gondoltuk, együtt megyünk majd az egyetemre, de azután hirtelen, messze, az ország más részébe költözködtünk. Néhány levél, aztán természetes halállal kimúlt az egész, azóta sem hallottam róla.

A nyílt és őszinte hangnem, amellyel erről beszéltél, felbátorított, egyre többet akartam megtudni rólad.

— Ön férjnél van? — kérdeztem hirtelen.

Fanyarul elmosolyodtál.

— Még férjnél vagyok. Pontosabban válófélben. Az ember néha azt hiszi, színaranyat talál, aztán később rájön, hogy szemfényvesztés az egész. Kívül egy kis aranyozás, belül közönséges cink. Az aranyozás hamar lekopik — halkan, idegesen felnevetél.

Most egyszerre súlyos megerőltetésembe került, hogy el tudjam leplezni előled az izgalomnak azt a hirtelen támadt hullámát, amely újra erőt vett

rajtam. Nem tudom, nem remegett-e egy kicsit a hangom, amikor beszéltem.

— Úgy...? Most már értem. Egyszerre nagyon is érthetővé vált előttem, miért keresi régi ismerősét.

— Nem állíthatom, hogy keresem, csak örülnék, ha megtalálnám. Az utóbbi időben többször eszembe jut, és többet gondolok rá. Vannak helyzetek, amikor az ember szükségét érzi egy jó barátnak, akihez őszinte lehet, ő pedig olyan közel állt hozzám. Olyan becsületes fiú volt. Furcsa, ha az ember ilyen közel kerül valakihez, de aztán később tökéletesen elveszti a szemét elől. Bizonyára különösnek találja, hogy ennyi fontosságot tulajdonítok egy régi diákszerelemnek, de szeretném, ha elhinné, hogy ez nem volt egészen közönséges diákszerelem. Mi sokáig egy házban laktunk, én a szüleimmel az udvari lakásban, ők pedig az utcaiban. Még mint gyerekek sokat játszottunk együtt, ha valamelyikünk verést kapott, kölcsönösen megsirattuk egymást. Azt hiszem, természetesen fogja találni, hogy amikor elértünk egy bizonyos kort, sok minden önmagától adódott. Ez a szerelem már szinte természetes kiegészítésként járult a mi barátságunkhoz...

Úgy tetszett, mintha valamilyen szerepet nyitottam volna fel benned. Az, hogy nem „velem”, hanem „önmagam hasonmásával” találkoztál, valamiféle kárpótlást jelentett az előbbi kínos csalódásért, és most öntudatlanul szükségét érezted, hogy élj azokkal a lehetőségekkel, amelyeket ez a kárpótlás számodra nyújthat. Az „ismeretlen útítárs” egyre inkább kezdte azt a szerepet játszani, amit a „régis ismerősnek” szántál volna. Úgy látszik, szükséged volt arra, hogy meggyőnj valakinek, s erre megfelelőnek találtál. Bár bizonyos mértékben önmagamot helyettesítettem, mégis érdekes elgondolni, mennyire mást mondtál el nekem, mintha leplezem magamat. Akkor bizonyára a férjedről, a félresikerült házasságodról beszélsz nekem, így azonban arról el emberről meséltél, akinek mindezt el szeretted volna mondani. Furcsa, groteszk helyzetben voltam. Különös volt így hallgatni téged, amint a mi közös élményeinkről úgy beszélsz, mintha idegennek mesélnéd el. Mindaz, amiről beszéltél, ismerős volt, minden mondatodhoz az emlékek egész sora fűződött, úgyhogy sokszor ki tudtam volna venni a szádból a szót, és ott folytatni, ahol te abbahagytad. De nekem mégis úgy

kellett hallgatnom téged, mintha az egészzet először hallanám. Bár most úgyszólván teljesen passzív hallgató lettem, mégis különleges színészi feladatot kellett megoldanom. Úgy kellett viselkednem, mint akit egy kisse meglep ez a hirtelen megnyilvánuló őszinteség, ezt tapintatosan leplezni igyekeznek, de az egész mégsem hat rá kellemetlenül. Közben egyre jobban kezdtem érezni, amint valami mind hevesebben szorítja össze a torkomat. Volt valami szívszorogató abban, hogy milyen tisztának, jónak, szinte gyermeki naívnak őriztél meg engem emlékezetemben. Ilyen voltam én valóban? Nem tévesztettél te valóban össze valakivel? Valóban azonos vagyok én önmagammal? Hasonlítok-e még egyáltalán arra a valakire, aki akkor voltam? Ha tudnád, mi lett a te nyílt becsületes fiúdból — kétségbeesett küzdelmet kellett vívnom az elérzékenyülés ellen, ami akaratom ellenére mindjobban hatalmába kerített. Egyre többször nyeltem és fordultam az ablak felé. Mind hevesebbé vált bennem az a kívánság, hogy leleplezzem magamat, és elmondjak neked mindent. De hogyan tehetném ezt meg? Hogyan fogják hozzá az ilyesméhez? Milyen hangot üssék meg? Hogyan mondjam el neked, hol voltam öt évig? Szórjak hamut a fejemre, és beszéljek valami banális megbánással, ami mindig képmutatásnak hat? Vagy beszéljek cinikusan, hányaveti módon, mint aki csak azt sajnálja, hogy nem volt ügyesebb? Vagy öngúnynal, akasztófahumorrall, esetleg közömbösen, mint akinek már minden mindegy? Nem! Neked ezt sohasem szabad megtudnod! Őrizd meg olyannak emlékeidben a rólam alkotott képet, ahogyan most is él benned. Nincs jogom téged megfosztanom ettől, nekem már semmiféle jogom sincs veled kapcsolatban. Magam sem vagyok több, mint egy egészen közönséges cinkdarab, amiről lekopott az aranyozás. Ki kell tartanom. Hallgatni fogok!

Tudtam, hogy a te mesédnek hamarosan vége lesz, és utána nekem kellene magamról beszélnem. Ki kellene találni valamit, gondoltam, de erre most képtelennek éreztem magam. Nyugtalan, különös viselkedésem most már láthatóvá vált. Egyszerre meg is kérdezted:

— Ugye furcsa, hogy ennyi mindent elmondok valakinek, akit úgyszólván egyáltalán nem ismerek, csak azért,

mert hasonlít valakire. Bizonyára nevetségesnek találja.

— Egyáltalán nem találok nevetségesnek. Bizonyos körülmények között az ilyesmi nagyon is érthető.

Újra valamilyen keserű mosoly játszadozott az ajkad körül.

— Úgy látszik, ma valami bután melankolikus hangulatban vagyok. Különbölegesen most meséljen maga valamit magáról. Úgy kiegyenlítődne a helyzet.

Elkövetkezett az, amit már előre elkerülhetetlennek hittem.

— Nem hiszem, hogy valami különösből érdekeset mesélhetnék.

Játékos, szinte kacér pillantást vetettél rám.

— Nem akarja eljátszani a főlényét? Két ember közül ugyanis az van főlényben, akiről a másik kevesebbet tud. Maga most nagyon sokat megtudott rólam, egyelőre alul maradtam.

Ez a hangnem a segítségemre sietett. A csúfondáros hang mindig a legalkalmasabb, ha az ember leplezni akar valamit.

— Hát rajta! Tessék kérdezni, én majd válaszolok!

— Nős?

— Két gyermek apja.

— Boldog?

— Túlságosan elfoglalt vagyok ahhoz, hogy ezt meg tudjam állapítani.

— Tehát? Foglalkozás?

— Állatorvos. — Bármilyen mást is rávághattam volna, nem tudom, miért jutott eszembe éppen ez. Nem valami szerencsés ötlet volt.

— Különös, erre sohasem gondoltam volna. Az állatorvosoknak rendszerint nagy, szőrös kezük van, darabosak és szakbarbárok.

— Nincs valami hízelgő véleménnyel rólunk. De el kell ismerni, van ebben egy kis igazság is. Csak hogy minden szabály alól van kivétel. Egy kollégám például Shakespeare-rajongó...

Éreztem, hogy mindjobban belebojolódom saját hazugságaimba. Bár gyorsan és látszólag ügyesen válaszoltam, tudtam, hogy bizonytalan vagyok. Láttam, hogy hazugságaim leleményességem ellenére sem hatnak meggyőzően. Te mintha nem is igyekezted volna leplezni, hogy kételkedsz a szavaimban. Fűrészszőn néztél rám, mintha tanulmányoztad volna a vonásaimat, világgossá vált előttem, hogy nem sokáig folytathatom ezt a játékot. Szinte minden pillanatban vártam, hogy így szólj: „Károly, miért tagadod, hogy te

vagy? De azelőtt sohasem hazudtál nekem”. Közben a vonat lassított, a fékek hörögni kezdtek.

— Észre sem vettem, hogy már meg is érkeztem — mondtam —, sajnálom, hogy nem utazhatunk tovább együtt.

Arcodon leplezetlen csalódás tükröződött. A vonat már lépésben haladt, az ablakból már látszott a vadgesztenyefákkal körülvett kis állomásépület. Felálltam és a csomagomért nyúltam.

— Hát akkor... A vizontlátásra! — Egy kicsit talán rekedt volt a hangom. Te kezet nyújtottál, és a szemembe néztél. Valami szomorú lemondás volt az arcodon, de ugyanakkor egy csöppnyi gúny is.

— A vizontlátásra! — mondtad egész halkán.

Sietve szálltam le, a vonat még mozgott egy kicsit. Megindultam a resti felé, közben mégsem állhattam meg, hogy vissza ne nézzek. Kikönyököltél az ablakon és néztél utánam...

Bent a restiben leroskadtam egy székre. Fásultan egy pálinkát kértem a sárga bajuszú pincértől. Néhány hosszú, órákon át tartó percet töltöttem itt, szinte teljesen letargikusan, semmiről sem véve tudomást. Aztán egyszerre belém hasított a felismerés, hogy gyáva vagyok. Gyáva vagyok, mert nem mertem elmondani neked mindent. Nem mertem elmondani, hogy gyenge voltam, megbotlottam, ostobaságokat követtem el, tiltott utakon jártam. Félttem egy ítélettől, amely jobban fájt volna, mint az a másik, öt évvel ezelőtt, még akkor is, ha felmentő lett volna. De lehet valakit egy bűnért kétszer elítélni? Nem! Felettem már nem ítélezhet senki. Most már nekem is jogom van mindenre! Jogom van rád is! — Kívülről behallatszott a mozdony

ütemes pöfögése. Felugrottam és kirohantam. Már nem félttem, már mindent vállalni mertem. Azután éles sípszó, a vonatvezető jelt adott az indulásra. Még futottam néhány lépést, de azután láttam, hogy már nem tudok felugrani. Sokáig gyökeret vert lábbal álltam. Lassan a vonat füstje is a látóhatár alá tok fel soha többé. Amíg ott álltam, merült. A vonaté, amelyre nem szállha egy nagyon különös kérdés vetődött fel bennem. Valami, amire sohasem kaphatok választ. Mintha csak azért talakodott volna fel ez a kérdés, valami pimasz, arca vigyorgó szemtelenséggel, hogy elviselhetlenebbé tegyen mindent. Elhitted-e te valóban, hogy nem velem találkoztál? Háttha csak „belementél a játékba”? Háttha te közben mégis hallottál valamit rólam, és amikor kérdezgetni kezdtelek, azért mesélted el nekem a mi régi történetünket, hogy rávegyél, leplezzem le magamat. Háttha csak azért beszéltél olyan részletesen rólam, azért „értékeltél olyan pozitívan”, hogy tudtomra add: nem ítélsz el? Én pedig egyszerűen ostobán nem kapcsoltam, és gyáván megszöktem. Bizarr és valószínűtlen feltevés ez, tudom, de én sohasem bizonyosodhatok meg az ellenkezőjéről. Az alatt a különös beszélgetés alatt még csak azt sem kérdeztem meg, honnan, hová utazol. Egy másik „véletlen”-re lenne szükség, hogy újra találkozzunk. Lassan vissza-indultam. Tagjaimat ólmosan elnehezülteknek éreztem.

Most itt ülök a restiben, előttem a harmadik pohárka pálinka, várom a következő vonatot, hogy tovább utazzam. Pedig tudom, hogy az a vonat sohasem érheti utol az előzőt. Tudom, hogy sohasem juthat el oda, ahova az megy. Lemaradtam, végérvényesen lemaradtam.

